

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

L. Annæi Senecæ Philosophi Opera, Qvæ Exstant Omnia

Seneca, Lucius Annaeus <Philosophus>

Antverpiæ, 1605

Epist. XLVIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53700](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53700)

A uientem, dabo³⁸ ancillulæ diuitem: ostendam nobilissimos iuuenes³⁹ mancipia Pantomimorum. Nulla seruis turpior est, quàm uoluntaria. Quare non est quòd fastidiosi te deterreant, quò minus seruis tuis hilarem te præstes, & non superbè superiorem.⁴⁰ Colant potiùs te, quàm timeant. Dicit nunc aliquis, me vocare⁴¹ ad pileum seruos, & dominos de fastigio suo deiicere: quod dixi, colant potiùs dominum, quàm timeant. Ita ne, inquit, profus colant tamquam clientes, tamquam salutatores? Hoc qui dixerit, obliuiscetur, id dominis parum esse, quod Deo satis est, qui colitur & amatur. Non potest amor cum timore misceri. Rectissimè ergo te facere iudico, quòd timeri à seruis tuis non vis, quòd uerborum castigatione ueris. Verberibus⁴² multa admonentur. non quidquid nos offendit, & laedit. Sed ad rabiem cogunt venire deliciae, ut quidquid non ex uoluntate respondit, iram prouocet.⁴³ Regum nobis induimus animos. nam illi quoque oblitæ & uirium suarum, & imbecillitatis alienæ, sic excandescunt, sic fræuiunt, quasi iniuriam acceperint: à cuius rei periculo illos fortunæ suæ magnitudo tutissimos præstat. Nec hoc ignorant, sed occasionem nocendi⁴⁴ captant, querendo. acceperunt iniuriam, ut facerent. Diutius te morari nolo. non est enim tibi exhortatione opus. Hoc habent inter cetera boni mores: placent sibi, & permanent. leuis est malitia, sæpe mutatur: non in melius, sed in aliud.

EPIST. XLVIII.

AMICIS eadem expedire, & alterum alteri uilem esse. Tum contra captiuiculas, & spinosas ineptias. Quid facitis? quid luditis? de uitâ agitur: succurre, & forma. De fortuna: contra eam da arma.

C AD epistolam quam mihi ex itinere misisti, tam longam, quàm ipsum iter fuit, postea rescribam. Seducere me debeo, & quid suadeam, circumspicere. Nam tu quoque qui consulis, diu an consuleres cogitasti: quanto magis hoc mihi faciendum est, cum longiore morâ opus sit, ut soluas quæstionem, quàm ut proponas? Vtique cum aliud tibi expediat, aliud mihi: iterum ego¹ tamquam Epicurus loquor. Mihi uerò idem expedit, quod tibi: aut non sum amicus, nisi quidquid agitur² ad te pertinens, meum est. Consortium rerum omnium inter nos facit amicitia: nec secundi quidquam singulis est, nec aduersi.³ in commune uiuitur. Nec potest quisquam beatè degere, qui se tantum intueretur, qui omnia ad utilitates suas conuertit: alteri uitas oportet, si vis tibi uiuere. Hæc societas diligenter & sanctè obseruanda est, quæ nos omnes omnibus miscet, & iudicat aliquod esse commune ius generis humani. plurimum ad illam quoque (de quâ loquebar) interiorem societatem amicitia colendam proficit. Omnia enim cum

amico

38. ANCILLULÆ DIUITEM.] *Amore eius corruptum.*

39. MANCIPIA PANTOMIMORVM.] *Vide Quæst. Nat. vii. cap. vlt.*

40. COLANT POTIUS TE.] *Poeta uetus dixit: Malo uereri, quàm timeri me à meis.*

41. AD PILEVM.] *Ad libertatem.*

42. MULTA ADMONENTVR.] *Putæ, muta! & quæ sermonis uisum sensumq; non habent.*

43. REGVM NORIS INDUIMVS.] *De Ira ii. cap. xxxi. Regis quisque intra se habet animum, ut licentiam sibi dari in alterum uelit, in se nolit. Aristoteles: Τι οὐρανόθεν τὸν τυραννικόν, μεταρροχίρονται ἀπὸ τῆς φύσεως, τὰς δὲ ὁμοίαις αὐτοῖς ἐχόμεν ὁμοίαις, ἐν ταῖς ἀχούοιαις φύσεως: Cur tyrannos abiicimus & damnamus, ipsi longe us dete-*

riores: nam impetus affectusque eosdem habemus, et in dissimili fortunâ.

44. CAPTANT, QUERENDO.] *Querelas struunt iacuntq; ut laesi: atque hoc ideo, ut ledant.*

EPIST. XLVIII. I. ALIUD TIBI EXPEDIAT.] *Fidetur de mansione in provincia fuisse consulario: at Senecam aliusse redire, & adesse.*

2. TAMQVAM EPICVRVS.] *Pro eius sensu & dogmate. qui utilitatibus amicitias metitur: atque ea alij alia: Ad epist. ix.*

3. AD TE PERTINENS.] *Quidam scripti, à te, protinus.*

4. IN COMMUNE UIUITVR.] *Quod pulebrè in Aristotele, interrogatus Quid esset Amicus? in Aristotele: ἓν ὁμοίαις ἐν ἑαυτοῖς: Vna anima duobus corporibus inhabitans.*

amico communia habebit, qui multa cum homine. Hoc, Lucili virorum optime, mihi A ab istis subtilibus præcipi malo, quid amico præstare debeam, quid homini, quam quot modis Amicus dicatur, & Homo quam multa significet. In diuersum ecce sapientia & stultitia discedunt. cui accedo? in vitam ire partem iubes? ⁵ Illi homo pro amico est, ⁶ huic amicus non est pro homine: ille amicum sibi parat, hic se amico. Tu mihi verba distorques, & syllabas digeris. Scilicet nisi interrogationes vaferrimas struxero, & conclusionem falsâ à vero nascens mendacium adstrinxero, non potero à fugiendis perenda fecernere. Pudet me, in re tam seriâ senes ludimus. Mus syllaba est: mus autem caseum rodit: syllaba ergo caseum rodit. Puta nunc me istud non posse soluere: quod mihi ⁷ ex ista sententiâ periculum imminet? quod incommodum? Sine dubio verendum est, ne quando in muscipulâ syllabas capiam, aut ne quando si negligentior fuero, caseum liber comedat. Nisi fortè acutior est illa collectio: Mus syllaba est: syllaba autem caseum non rodit: mus ergo caseum non rodit. O pueriles ineptias! in hoc supercilia subduximus? in hoc barbam demisimus? hoc est quod tristes docemus & pallidi? Vis scire, quid B philosophia promittat generi humano? consilium. Alium mors vocat, alium paupertas vrit, alium diuitiæ ⁸ vel alienæ torquent, ⁹ vel suæ: ille malam fortunam horret, hic se felicitati suæ ¹⁰ subducere cupit: hunc ¹¹ homines male habent, ¹² illum dij. Quid mihi ¹³ lusoria ista proponis? non est iocandi locus. ad miseros aduocatus es. Opem te laturum naufragis, captis, ægris, egentibus, intentæ securi subiectum præstantibus caput, pollicitus es: quò diuertes? quid agis? hic cum quo ludis, timet. ¹⁴ Succurre, quisquis eloquentior es, pereuntium pœnis. Omnes vndique ad te manus tendunt, perditæ vitæ, perituræque auxilium aliquod implorant, in te ¹⁵ spes opesque sunt. Rogant vt ex tantâ illos volutatione extrahas, vt disiectis & errantibus clarum ¹⁶ veritatis lumen ostendas. Dic quid natura necessarium fecerit, quid superuacuum, quam faciles leges posuerit; quam iucunda sit vita, quam expedita, illas sequentibus; quam acerba & implicita eorum, qui opinioni plus quam naturæ crediderunt. Quid istorum cupiditates demit? quid temperat? Vtinam tantum non prodesse! nocent. Hoc tibi, cum voles, C manifestissimū faciam, & comminui & debilitari generosam indolem, in istas argutias coniectam. Pudet dicere contra fortunam militaturis, quæ porrigant tela, quæ admodum illos subornent. Hac ad summum bonum itur? per istud philosophiæ sunt nigrae, & turpes, infamesque etiam ¹⁷ ad album sedentibus, exceptiones. Quid enim aliud agitis, cum eum quem interrogaris, scientes in fraudem inducitis, quam vt ¹⁸ formulâ cecidisse videatur? Sed quemadmodum illum prætor, sic hos philosophia in integrum restituit. Quid disceditis ab ingentibus promissis, & grandia locuti, affecturos vos, vt non magis auri

5. ILLI HOMO.] Stoico illi.

6. HVIC AMICVS.] Epicuréo. qui nec ius aliquod commune se habere censet, sed ad se vnum omnia refert.

7. EX ISTA SENTENTIA.] Meus liber, scientiâ. Putarem, inscientiâ.

8. VEL ALIENÆ TORQVENT.] Inuidiâ.

9. VEL SVÆ.] Quas non disponit bene, aut dispensat. Item torquent, metu amittendi.

10. SUBDUCERE CUPIT.] Ferendæ impar.

11. HOMINES MALE HABENT.] Irascitur iis, vt Lesus.

12. ILLVM DIJ.] Qui caelestes incusat.

13. LVSORIA ISTA.] Arma batuentium.

14. SUCCURRE, QVIS QVIS ELOQVENTIOR.] Fide Erasmi, ex vno codice recepta lectio: sed nec ipsi proba. Scripsi valde abeunt: è quibus nosster & plures: succurrere. Quidquid laqueati respondent in pœnis. Quidam, succurre. quid est quod laqueati. Concinnabam ego: hic cum quo lu-

dis, timet. succurre. Quidquid illaqueatorū pendet in pœnis, omnes vndique ad te manus tendunt. Ecce, tu laqueos verborum iocose nectis: at isti miseri verè illaqueati pendunt in suis quisque pœnis. hi omnes te spectant auxiliarem, & liberatorem.

15. SPES OPESQUE SVNT.] Sallustianum est, D de Mario: Spes atque opes ciuitatis in illo sitæ.

16. VERITATIS LVMEN.] Hoc promittunt philosophi, & præstant. Lucretius:

— quique per artem
Fluctibus è tantis vitam, tantisq; tenebris,
In tam tranquillo, & tam clarâ luce locarunt.
Vtramque imaginem ibi habes, & Volutionis, & Luminis.

17. AD ALBUM SEDENTIBVS.] Leguleijs, circa album Prætoris, & formulas occupatis.

18. FORMVLA CECIDISSE.] Quod fit, cum actio aliter, apud alium, alio tempore, quam oportuit præscriptumq; est, instituitur. Iurisperiti ista: & nos aliquid De Clem. II. cap. 111.

19. OMNES

Auri fulgor, quàm gladij perstringat oculos, ut ingenti constantiâ, & quod ¹⁹ omnes optant, & quod ²⁰ omnes timent, calcem, ad Grammaticorum elementa descenditis? Quid dicitis? sic itur ad astra? hoc enim est quod philosophia mihi promittit, ut me parem Deo faciat: ad hoc inuitatus sum, ad hoc veni. fidem præsta. Quantum potes ergo, mi Lucili, reduce te ab istis exceptionibus ²¹ & præscriptionibus philosophorum. Aperta decent & simplicia bonitatem. Etiam si multum superesset ætatis, parcè iam dispensandum erat, ut sufficeret necessariis: nunc quæ dementia est, superuacua disscere in tantâ temporis egestate?

EPIST. XLIX.

POMPEIORVM adspèctũ, memoriam sibi Lucilij renouatam. De breuitate & cursu
B Temporis: nihil longum aut vetus in eo esse. Obiter contra Dialecticos: & totum id genus prospiciendos tantum.

EST quidem, mi Lucili, supinus & negligens, qui in amici memoriam ab aliquâ regione admonitus reducitur: tamen repositum in animo nostro desiderium loca interdum familiaria euocant, nec extinctâ memoriam reddunt, sed quiescentem irritant. sicut dolorem lugentium, etiam si mitigatus est tempore, aut feruuli ¹ familiaris admissio, aut vestis, aut domus renouat. Ecce Campania, & maximè Neapolis, ad ² Pompeiorum tuorum conspectum, incredibile est, quàm recens desiderium tui fecerit. Totus mihi in oculis es, cum maximè à te discedo: video lacrimas combibentem, & affectibus tuis inter ipsam coercionem exeuntibus non satis resistentem. ³ modò amississe te videor. Quid enim non modò est, si recorderis? Modò ⁴ apud Sotionem philosophum puer fedi, modò caussas agere cœpi, modò desij velle agere, modò desij posse.

C Infinita est velocitas temporis, quæ magis apparet respicientibus. Nam ad præsentia intentos fallit: adeò præcipitis fugæ transitus leuis est. Caussam huius rei quæris? quid quid temporis transit, eodem loco est: pariter aspicitur, vnà iacet: omnia inde in profundum cadunt. & alioquin non possunt longa interualla esse in eâ re, quæ tota breuis est. Punctum est quod viuimus, & adhuc puncto minus: sed hoc minimum specie quadam longioris spatij natura diuisit. Aliud ex hoc infantiam fecit, aliud pueritiam, aliud adolescentiam, aliud inclinationem quamdam ab adolescentiâ ad senectutem, aliud ipsam senectutem. In quàm angusto, quot gradus posuit? Modò te profecutus sum: & tamen hoc modò, ætatis nostræ bona portio est: cuius breuitatem ⁵ aliquando futuram cogitemus. Non solebat mihi tam velox tempus videri. nunc incredibilis cursus apparet: siue quia ⁶ admoeri lineas sentio, siue quia attendere cœpi & computare damnum meum.

19. OMNES OPTANT.] Bona externa.

D 20. OMNES TIMENT.] Mala eadem.

21. ET PRÆSCRIPTIONIBVS.] Ita & exceptiones dicuntur, quibus reus agentem repellit. Talia autem in Sophismatis, & sita quadam legesq; ad reiciendum & soluendum.

EPIST. XLIX. 1. FAMILIARIS ADMISSIO.] Qui illius scilicet fuit, quem luges. Eo admissio & viso, recrudescit dolor. Alij tamen libri, admonitio.

2. POMPEIORVM TVORVM.] Villam, opinor, in Pompeiano habebat. Vide initio epist. LXX.

3. MODÒ AMISSE TE.] Ex eo loco in Siciliam euntem, Senecâ profecunte. Ita enim infra: Modò te profecutus sum.

4. APVD SOTIONEM.] Aliquoties Sotio qui-

dam citatur De successione philosophorum, à Laertio, Græcè Σοτῖων: non iste, opinor. Citatur & Agellio, lib. 1. cap. VIII. è Peripateticâ disciplinâ: est male ibi libri quidam Phocion. Sed noster iste magis Pythagoricus fuisse videtur, ex epistola CVIII. De quo etiam Eusebius Chronico, extremis Augusti annis: Sotio philosophus Alexandrinus, præceptor Senecæ, clarus habetur.

5. ALIQVANDO FVTVRAM.] In senio, & sub exitum.

6. ADMOVERI LINEAS.] Vt in stadio, ubi curritur ad lineam, & iam tangimus. Duplex enim ibi linea, & à quâ, & ad quâ currebant: τὰ ὄρα aut γεραιὸν Græci dixerunt. Vary meminere: & Euripides allusit Antigonâ:

— ἴα' ἀρπὰν ἠνορῶν γεγαυμένην κατῶν:
Deuenimus summam ad malorum lineam.

Iterumque